

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

APSTIPRINĀTS
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas
padomes 2018.gada 26. janvāra sēdē
(prot. Nr. 4., 9. p.)

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas darbības stratēģija 2018.–2021.gadam

SATURS

1. Misija un vīzija	3
2. Regulējošā vide un Regulatora funkcijas	3
3. Nozaru attīstība	4
3.1. Elektroniskie sakari	4
3.2. Pasts	5
3.3. Energētika	5
3.3.1. Elektroenerģija	5
3.3.2. Dabāsgāze	6
3.3.3. Siltumenerģija	7
3.4. Ūdenssaimniecība	8
3.5. Sadzīves atkritumu apsaimniekošana	9
4. Regulatora stratēģiskās prioritātes	10
4.1. Pakalpojumu pieejamība un drošība	11
4.2. Ekonomiski pamatotas cenas	11
4.3. Atbilstoša kvalitāte	12
5. Regulatora efektivitātes uzlabošana	12

1. Misija un vīzija

Misija

Neatkarīgi un uzticami nodrošināt lietotāju un komersantu interešu līdzsvarošanu, veicinot sabiedrisko pakalpojumu attīstību.

Vīzija

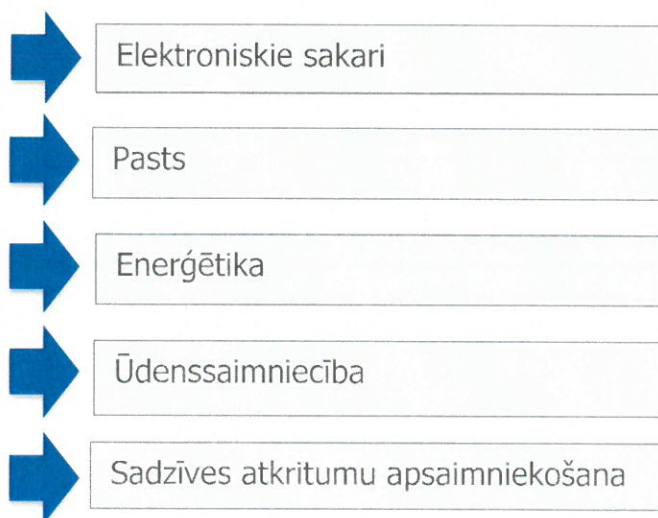
Viena no sabiedrībai uzticamākajām un atvērtākajām valsts iestādēm .

Stratēģiskais mērķis

Nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu pieejamību atbilstošā kvalitātē par ekonomiski pamatotām cenām.

2. Regulējošā vide un Regulatora funkcijas

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) izveidošanu un darbību nosaka likums "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem", kas definē, ka Regulators veic regulēšanas funkcijas Latvijas valsts līmenī šādās nozarēs:

Šā likuma mērķis ir nodrošināt iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām, kā arī veicināt attīstību un ekonomiski pamatotu konkurenci regulējamās nozarēs, nosakot sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas kārtību un tiesiskās attiecības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā.

Regulators savā darbībā ņem vērā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) līmeņa normatīvo regulējumu – Eiropas Parlamenta, Eiropas Padomes un Eiropas Komisijas deleģētās regulas, direktīvas, ieteikumus un ES regulatoru apvienību izdotos normatīvos aktus –, nacionālā līmeņa regulējumu – likumus un Ministru kabineta noteikumus –, kā arī Regulatora izdotos normatīvos aktus.

Likums definē Regulatora veicamās funkcijas visās regulējamo sabiedrisko pakalpojumu nozarēs. Regulatoram likumā noteiktās funkcijas:

- aizstāvēt lietotāju intereses un veicināt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju attīstību;
- noteikt tarifu aprēķināšanas metodikas;
- noteikt tarifus, ja nozaru speciālie likumi neparedz citu tarifu noteikšanas kārtību;
- licencēt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu vai reģistrēt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju;
- izskatīt strīdus likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā;
- sekmēt konkurenci regulējamās nozarēs un uzraudzīt sabiedrisko pakalpojumu atbilstību licences nosacījumiem, vispārējās atļaujas noteikumiem, noteiktām kvalitātes prasībām, tehniskajiem noteikumiem, standartiem, kā arī līgumu noteikumiem;
- sniegt regulējamo nozaru atbildīgajām ministrijām pēc to pieprasījuma informāciju un priekšlikumus par sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas jautājumiem;
- informēt sabiedrību par savu darbību un arī par sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju darbību sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā;
- pildīt citas funkcijas, kas noteiktas nozares speciālajos likumos.

3. Nozaru attīstība

3.1. Elektroniskie sakari

Līdz ar standartizācijas pabeigšanu piektās paaudzes mobilo bezvadu sistēmu (5G) ieviešana kļūs par izaicinājumu mobilajiem operatoriem un Regulatoram. Paredzams, ka mobilo sakaru lietotājiem būs pieejami mobilie sakari ar datu pārraides ātrumiem, kuri vairākus desmitus reižu pārsniegs pašlaik pieejamos, un ar salīdzinoši zemu saziņas aizturi (latentumu). Mainīsies arī mobilo sakaru lietošanas paradumi – tos plašāk izmantos dažādu procesu pārvaldībā, piemēram, transportā un telemedicinā, kur attālināti būs iespējams nolasīt pacienta veselības datus vai veikt atsevišķas manipulācijas, kā arī citās nozarēs. Lieli datu pārraides ātrumi un zema saziņas aizture nodrošinās jaunu iekārtu savstarpējās saziņas segmenta strauju attīstību. Attīstīsies tā saucamais lietu internets, kur galvenā informācijas plūsma notiks starp iekārtām, nevis starp cilvēkiem. Regulators būs atbildīgs par radiofrekvenču spektra un numerācijas vienlīdzīgu un caurskatāmu pieejamību tirgus dalībniekiem.

Latvijas lietotājiem ir pieejami augstas kvalitātes elektronisko sakaru pakalpojumi par pieņemamu cenu. Latvija ir viena no vadošajām valstīm pasaulē^{1,2}, kur mājokļos ir pieejams optiskais pieslēgums. Citos salīdzināmos tirgos ES notiek optiskās šķiedras pakalpojumu attīstība, pamatā uzsvāru liekot uz optiskajiem pieslēgumiem līdz ēkai. Latvijā jau pašlaik pastāv infrastruktūras konkurence, kuras apstākļos vairāki operatori piedāvā savus pakalpojumus, izmantojot to rīcībā esošos tīklus. Vairāku operatoru rīcībā ir infrastruktūra – kabeļu kanalizācija, akas, masti, torņi utt. –, kas nav viegli aizvietojama un kas var būt īpaši svarīga nozares turpmākai attīstībai, nostiprinot infrastruktūras konkurenci, kā arī nodrošinot lielas jaudas sagaidāmajam datu pārraides apjoma pieaugumam, ņemot vērā 5G saimes pakalpojumu izplatību. Lai veicinātu gan uz vēsturiskā tīkla veidotas, gan efektīvi konkurējošas infrastruktūras attīstību, izmantojot asimetriskās regulēšanas instrumentus, Regulators nodrošinās piekļuves elektronisko sakaru tīkliem un ar to saistīto pakalpojumu pieejamību tirgū.

Arvien lielāks uzsvārs tirgū tiek likts uz satura pakalpojumiem, kas tiek nodrošināti ar interneta starpniecību, piemēram, televīzijas pakalpojumiem, mazāk izceļot interneta nodrošināšanu. Pieaugot pieprasījumam pēc pakalpojumiem, kas tiek sniegti ar interneta starpniecību ("Skype", "WhatsApp", "Netflix", "Spotify" utt.), pieaug to ietekme tirgū. Patērētāji šādus populārus satura pakalpojumus var

¹ OECD, OECD Broadband Portal, OECD Broadband statistics [oecd.org/sti/ict/broadband]
<http://www.oecd.org/sti/broadband/1.10-PctFibreToTotalBroadband-2016-12.xls>.

² Europe's Digital Progress Report: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/european-digital-progress-report>.

pieprasīt kā obligātu pakalpojuma daļu, tādēļ tie var būt Latvijas komersantiem neizbēgami nepieciešami, lai darbotos tirgū. Šādu neregulētu pakalpojumu sniedzēju darbības modelis var atstāt būtisku ietekmi uz regulēto infrastruktūras turētāju motivāciju un iespējām veikt efektīvas investīcijas savu tīklu turpmākai attīstībai.

Regulators sekos līdzi jaunu biznesa modeļu attīstībai tradicionālo elektronisko sakaru pakalpojumu tīklu ekosistēmā, nepieciešamības gadījumā rosinot izmaiņas nozares regulējumā, un reaģēs uz izmaiņām tirgū, lai nodrošinātu vienlīdzīgus spēles noteikumus visiem tirgus dalībniekiem.

3.2. Pasts

Kvalitatīviem pasta pakalpojumiem, vismaz universālajam pasta pakalpojumam, ir jābūt pieejamiem visiem lietotājiem visā Latvijas Republikas teritorijā neatkarīgi no to ģeogrāfiskās atrašanās vietas par pieņemamu cenu. Regulatora uzdevums ir uzraudzīt pasta pakalpojumu sniegšanu, jo īpaši universālo pasta pakalpojumu, kuru Latvijā sniedz valsts AS "Latvijas Pasts" par Regulatora apstiprinātajiem tarifiem. Latvijā Regulatoram 2018.gadā būs jāpārskata universālā pasta pakalpojuma grozā iekļautie pakalpojumi un jāizstrādā risinājumi universālā pasta pakalpojuma sniedzēja noteikšanai pēc 2019.gada.

Regulators pasta nozarē rūpējas ne tikai par klientu interešu aizstāvību, bet arī par konkurences veicināšanu. Pasta nozarē ir jāattīsta konkurence, veicinot piekļuvi universālā pasta pakalpojuma sniedzēja tīklam, kuru izmantojot arī citi komersanti varētu efektīvi nodrošināt pasta pakalpojumus.

Digitālās ekonomikas attīstība pavērs vēl plašākas iespējas iegādāties preces un pakalpojumus internetā. Lai labāk izmantotu e-tirdzniecības potenciālu, ir svarīgi veidot patērētāju uzticēšanos pārrobežu tiešsaistes pārdošanai. Eiropas Komisija, īstenojot digitālā vienotā tirgus stratēģiju, 2016.gada 25.maijā nāca klajā ar plānu e-komercijas atbalstam, kas paredz novērst ģeogrāfisko bloķēšanu, samazināt pārrobežu pasta sūtījumu piegādes cenas un veicināt tās efektivitāti, vairojot klientu uzticēšanos.

Eiropas pasta pakalpojumu regulatoru grupā ("European Regulators Group for Postal Services", ERGP) ir izstrādāta ES valstu regulatoru darbības vidēja termiņa (2017.–2019.gads) stratēģija, kas paredz veicināt ilgtspējīgu universālā pasta pakalpojuma sniegšanu, sekmēt ES vienotā pasta tirgus konkurētspēju un nodrošināt pakalpojumu lietotāju aizsardzību, tajā skaitā pasta pakalpojumu kvalitātes uzraudzību. Pēc pasta paku regulas pieņemšanas Regulators uzraudzīs pārrobežu tirgus un pārbaudīs cenu pieejamību un to, cik tās ir pamatotas ar izmaksām, kā rezultātā lietotājiem būs kvalitatīva pārrobežu paku piegāde par pieņemamu cenu.

3.3. Enerģētika

ES līmeņa mērķis enerģētikas un klimata jomā paredz par 80–95% pakāpeniski samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas (turpmāk – SEG) salīdzinājumā ar 1990.gadu, attiecīgi līdz 2020.gadam SEG jāsamazina par 20%, bet līdz 2030.gadam – par 40%. Mērķi paredzēts sasniegt, arī palielinot no atjaunojamiem resursiem iegūto enerģiju, kā arī uzlabojot energoefektivitāti. Papildus ir noteikts, ka elektrotīklu starpsavienojumu īpatsvaram jābūt 15%, t.i., lai 15% no ES saražotās elektroenerģijas varētu pārvadīt uz citām ES valstīm.

3.3.1. Elektroenerģija

Elektroenerģijas tirgus jomā ES izvirzītais mērķis ir vienota un efektīva elektroenerģijas tirgus izveide. Jaunais elektroenerģijas tirgus dizains, par kuru iespējama vienošanās 2018.gadā, ir vērsts uz

to, lai spētu absorbēt vairāk atjaunojamās enerģijas, uzlabotu pārrobežu plūsmas, stiprinātu tirgū konkurenci un uzlabotu patērētāju līdzdalību.

Šāda vienota elektroenerģijas tirgus darbības instrumenti ir ietverti ES normatīvajos aktos, tajā skaitā elektroenerģijas tīkla kodeksos.

Pilnveidojoties ES iekšējam elektroenerģijas tirgum, līdz 2025.gadam plānots, ka Baltijas valstu elektroenerģijas tirgus tiks sinhronizēts ar Eiropas kontinentālo elektroenerģijas tīklu. Integrācija attīstās, gan vienojoties par kopīgiem starpreģionu nosacījumiem tirgus sasaistīšanai, gan arī pilnveidojot pārvades sistēmu infrastruktūru.

Elektroenerģijas tirgus dalībnieku, ieskaitot sistēmas operatorus, uzraudzība, kā arī noteikumu un nosacījumu to darbībai apstiprināšana ir viens no Regulatora pamatzdevumiem, kas integrēta elektroenerģijas tirgus apstākļos ir jāveic kopā ar citiem ES regulatoriem. Kopīgs darbs reģionālajā līmenī tuvākajā laikā nodrošinās iespēju konkurēt vairākām biržām Baltijas valstīs.

ES infrastruktūras attīstības jomā galvenais mērķis ir pietiekamas pārvades sistēmas jaudas nodrošināšana, tajā skaitā jāstiprina elektroenerģijas pārvades jauda arī caur Baltijas valstīm elektroenerģijas pārvadē virzienā no Ziemeļiem uz Centrāleiropu. Trešajā Kopēju interešu projektu sarakstā³ ir atsevišķa projektu grupa, kas paredzēta Baltijas valstu elektroenerģijas tīklu sinhronizācijai ar Eiropas kontinentālo elektroenerģijas tīklu, lai nodrošinātu tā pilnīgu integrāciju ES iekšējā elektroenerģijas tirgū, augstāku elektroapgādes un sistēmas ekspluatācijas drošību. Paredzams, ka 2019.gadā ekspluatācijā tiks nodots Kurzemes loka trešais posms, bet 2020.gadā – Igaunijas–Latvijas trešā starpsavienojuma ietvaros tiks izbūvētas elektrolīnijas starp Kilingi-Nemme (*Kilingi-Nõmme*) Igaunijā un Rīgas TEC-2, kā arī iekšējā elektropārvades līnija starp Rīgas TEC-2 un Rīgas HES. Regulators turpinās darbu pie pārvades sistēmas investīciju uzraudzības, gan vērtējot 10 gadu attīstības plānu, gan pieņemot lēmumus par individuāliem kopīgu interešu investīciju projektiem un to finansēšanu, tajā skaitā par pārrobežu izmaksu sadalījumu, gan vienlaikus vērtējot to ietekmi uz pārvades pakalpojumu tarifu.

Regulators arī turpmāk uzraudzīs elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora neatkarību. Lai nodrošinātu lielāku elektroenerģijas pārvades sistēmas operatora neatkarību un efektīvi novērstu jebkādu interešu konfliktu starp ražotājiem, piegādātājiem, elektroenerģijas sistēmas īpašnieku un elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru, būtu nepieciešama aktīvu īpašumtiesību nodošana elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoram.

Elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojuma sniegšanas jomā mērķis ir nodrošināt konkurētspējīgu cenu līmeni, tajā skaitā starp Baltijas valstīm. Regulators katru gadu izvērtēs sadales sistēmas tarifus un pilnveidos tarifu aprēķināšanas metodiku, tajā skaitā novērtēs tajā ietverto regulējamo aktīvu bāzi. Lai nodrošinātu atbilstošu pakalpojumu cenu, investīciju un kvalitātes līmeni, regulējumā būtu jāievieš tādas regulēšanas metodes, kas motivē komersantus darboties efektīvi. Pieaugošs tarifs varētu veicināt izklaidētā patēriņa infrastruktūras attīstību, kas, iespējams, padarītu tīkla izmaksas dārgākas atlikušajiem lietotājiem, kuri turpinātu lietot tīklu infrastruktūru.

Attīstoties elektroenerģijas tirgus piedāvājumam, jānodrošina viedo tīklu un skaitītāju ieviešana, kā arī piedāvājuma/pieprasījuma pakalpojuma darbība.

3.3.2. Dabasgāze

Dabasgāzes sektorā svarīgākais ir izveidot vienotu Eiropas tirgu, kā arī rūpēties par piegāžu drošību un samazināt ģeopolitiskos riskus, kas iespējams, dažādojot piegāžu ceļus, piegāžu avotus un

³ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/annex_to_pci_list_final_2017_en.pdf.

rodot iespēju izvēlēties dabasgāzes piegādātājus. Latvijā līdz ar tirgus atvēršanu aizvien lielāku ietekmi uz nacionālo tirgu atstāj globālie izaicinājumi, piemēram, globālā pieprasījuma izmaiņas un cenu piesaiste biržai. Ņemot vērā, ka Latvijā aptuveni 70% dabasgāzes no kopējā Latvijas dabasgāzes patēriņa tiek patērēti pārveidošanas sektorā, tajā skaitā elektroenerģijas ražošanā, ir jāņem vērā šo sektoru mijiedarbība. Tā kā tirgus paliek grūtāk prognozējams, nākotnē tirgū dominēs īstermiņa produkti. Latvijai kā tranzītvalstij arī nākotnē būs izdevīgs tranzīta plūsmu pieaugums, ko varētu panākt, nosakot konkurētspējīgu cenu uz ārējām valsts robežām, kas vienlaikus ļautu efektīvāk izmantot Inčukalna pazemes gāzes krātuvi. Pārskatot maksājumus par dabasgāzi, tajā skaitā maksu par pārvades, uzglabāšanas un sadales sistēmas pakalpojumu, svarīgi būs izvērtēt alternatīvās iespējas, lai cenas pieaugums neraisītu strauju dabasgāzes aizvietošanu ar citiem energoresursiem.

Arī dabasgāzes sektorā Regulatora pienākumos ietilpst dabasgāzes pārvades sistēmas operatora un sadales sistēmas operatora neatkarības uzraudzība. Savlaicīgi pabeigta vienotā dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatora īpašumtiesību korekta nodalīšana ir viens no priekšnoteikumiem, lai Regulators varētu sertificēt vienoto dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operatoru.

Latvijas dabasgāzes tirgus atvēršana 2017.gada 3.aprīlī ļāva sākt likvīda reģionālā dabasgāzes tirgus izveidi. Tādi priekšnosacījumi kā pāreja uz enerģijas mērvienībām, pārvades ieejas/izejas sistēmas ieviešana, attiecīgu tarifu noteikšana un vienotu principu piemērošana dabasgāzes plūsmu balansēšanā veicina dabasgāzes tirgus harmonizēšanu reģionā. Izbūvējot dabasgāzes savienojumu starp Igauniju un Somiju ("Balticconnector") un Somijai liberalizējot dabasgāzes tirgu, jau 2020.gadā būs iespējams efektīvi nodarboties ar dabasgāzes tirdzniecību visā Baltijas reģionā, ieskaitot Somiju. Līdz tam Baltijas valstu un Somijas regulatoriem jāvienojas par piemērotāko vienoto tarifu noteikšanas metodi, kā arī veidu, kā vislabāk noslogot esošo infrastruktūru. Paredzams, ka 2022.gadā tiks pabeigts dabasgāzes infrastruktūras savienojums starp Poliju un Lietuvu (GIPL), kas ne tikai fiziski paplašinās dabasgāzes piegāžu iespējas, radot lielāku konkurenci starp piegādātājiem, bet arī ļaus Latvijai un pārējām Baltijas reģiona valstīm pievienoties citām ES tirdzniecības platformām. Savukārt Inčukalna pazemes gāzes krātuvei tā būs gan iespēja attīstīties, ņemot vērā, ka uzglabāšanas pakalpojumu būs iespēja izmantot arī Somijas un Polijas tirgotājiem, gan izaicinājums, jo būs jākonkurē ar dabasgāzes krātuvēm Polijā.

3.3.3. Siltumenerģija

Viens no ES būtiskākajiem mērķiem ir virzība uz siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājumu. Lai nodrošinātu energoresursu racionālu izmantošanu un pārvaldību Latvijā, kā arī lai sekmētu ilgtspējīgu tautsaimniecības attīstību un ierobežotu klimata pārmaiņas, 2016.gadā tika pieņemts Energoefektivitātes likums, kura uzliktie pienākumi ietekmēs arī centralizētās siltumapgādes jomā strādājošos komersantus. Energoefektivitātes paaugstināšanai valsts, pašvaldību un dzīvojamās ēkās ES struktūrfondu ietvaros 2014.–2020.gadam ir atvēlēts publiskais finansējums 337 milj. EUR apmērā. Līdz ar energoefektivitātes pasākumu pakāpenisku ieviešanu un energoefektivitātes paaugstināšanos samazināsies siltumenerģijas pieprasījums. Vienlaikus centralizētās siltumapgādes komersantiem ir jākonkurē ar alternatīvajiem siltumapgādes veidiem, piedāvājot kvalitatīvu servisu, konkurētspējīgu cenu un pakalpojumu nepieciešamajā apjomā un kvalitātē. Komersantiem arī jādomā par papildu pakalpojumu sniegšanu, piemēram, dzesēšanu. Tas būs izaicinājums Regulatoram, lai izveidotu atbilstošu tarifu noteikšanas metodoloģiju, kas sekmēs gan lietotāju vajadzību nodrošināšanu, gan nozares attīstību.

Papildu izaicinājums siltumapgādes sektorā ir dabasgāzes tirgus atvēršana. Siltumapgādes komersantiem ne tikai jānoslēdz ekonomiski izdevīgākais dabasgāzes līgums, bet arī siltumapgādes tarifi jāpiemēro dabasgāzes tirgus cena. Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu, lai siltumapgādes

komersanti varētu pielāgoties jaunajai situācijai, kad katram ir individuāli noteikta iepirkās dabasgāzes cena, piemērojot atbilstošu uzraudzības mehānismu, komersantiem var tikt dota iespēja pašiem piemērot ekonomiski pamatotu kurināmā (dabasgāzes) cenu tarifā.

Lai samazinātu administratīvo slogu gan siltumapgādes komersantiem, gan Regulatoram, kā arī motivētu siltumapgādes komersantus pastāvīgi uzlabot darbības efektivitāti, ir sākts darbs pie pakāpeniskas tarifos iekļaujamo izmaksu līmeņatzīmju ieviešanas.

Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifi atsevišķās apdzīvotās vietās, kur ir vienlaicīga siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošana koģenerācijas iekārtās, tiek subsidēti no visu elektroenerģijas lietotāju maksājumiem par patērēto elektroenerģiju, kurus siltumapgādes komersantiem nodrošina elektroenerģijas obligātais iepirkums. 2017.gadā elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesības saņemt atbalstu beidzās divām regulētajām biomasas koģenerācijas stacijām ar kopējo jaudu 1,6 MW un 26 regulētajām dabasgāzes koģenerācijas stacijām ar kopējo jaudu 29,925 MW. Ņemot vērā, ka liela daļa no koģenerācijas stacijās saražotās siltumenerģijas tiek nodota centralizētās siltumapgādes sistēmās, pēc atbalsta pārtraukšanas elektroenerģijas ražošanai vairs netiek piegādāta subsidētā siltumenerģija, kā rezultātā pieaug centralizētās siltumapgādes tarifi lietotājiem.

3.4. Ūdenssaimniecība

Centralizētajiem ūdenssaimniecības pakalpojumiem jābūt veselībai drošiem un nepārtrauktiem, un to sniegšanā jālīdzsvaro vides aizsardzības, dabas resursu ilgtspējīgas izmantošanas un sabiedrības ekonomiskās intereses. Lai sasniegtu šos mērķus – uzlabotu dzeramā ūdens kvalitāti, samazinātu vides piesārņojuma riskus un nodrošinātu pakalpojumu ilgtspēju –, sākot ar 2000.gadu infrastruktūras ierīkošanai un atjaunošanai intensīvi tika un joprojām tiek izmantots ES fondu atbalsts. Tomēr ir daudzas sistēmas un sistēmu daļas, kurās būves, iekārtas un inženiertīkli ierīkoti 1960.–1980.gados, jo līdzšinējās investīcijas, kas lielā mērā tika piesaistītas no ES fondiem, nav bijušas pietiekamas. Līdz ar to ūdensapgādes un kanalizācijas infrastruktūra aizvien noveco un arī turpmāk būs nepieciešamas būtiskas investīcijas tās atjaunošanai. Pašlaik tarifu projektu pamatlīdzekļu nolietojuma aprēķinos netiek iekļautas nolietojuma izmaksas pamatlīdzekļu daļai, kuras izveidi līdzfinansējuši ES fondi, līdz ar to paredzams, ka tuvākajā laikā lielus līdzekļus prasīs arī ar ES fondu atbalstu izveidoto iekārtu atjaunošana.

Pēdējos gados ir notikusi vairāku sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēju apvienošana un pašvaldību pārzinā esošo ūdenssaimniecības sistēmu nodošana ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējiem, lai nodrošinātu, ka viena novada ietvaros ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz viens pakalpojumu sniedzējs. Tomēr Latvijā joprojām ir novadi, kur pakalpojumus sniedz vairāki pakalpojumu sniedzēji vai pašvaldība. Komersantu apvienošana veicina administratīvo izmaksu samazināšanos un ļauj efektīvāk apsaimniekot ūdenssaimniecības sistēmas. Būtiska ir vienota sistēmu apkalpošana vietās, kur vairāku pakalpojumu sniedzēju sistēmas ir savienotas. Regulators arī turpmāk atbalstīs sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju apvienošanos vienas administratīvās teritorijas ietvaros un turpinās veicināt, lai visiem viena komersanta lietotājiem vairākās nošķirtās centralizētajās sistēmās tiek aprēķināts vienāds, izlīdzināts tarifs.

Viens no tarifu pieauguma faktoriem ir arī pakalpojuma patēriņa samazināšanās, kas saistīta ar ūdens taupīgāku izmantošanu pēc komercuzskaites mērāpārātu uzstādīšanas un tarifu pieauguma ūdenssaimniecības pakalpojumiem. Tādēļ ir ļoti būtiski veicināt jaunu pieslēgumu izveidi, lai palielinātu kopējo patērēto pakalpojumu apjomu, kas savukārt samazinātu pakalpojuma izmaksas uz 1 m³. Nozīmīgs devums pieslēgumu izveidošanā ir pašvaldību finansējums. Jau patlaban atbilstoši Ūdenssaimniecības pakalpojumu likumam dažas pašvaldības piedāvā līdzfinansējumu nekustamā

īpašuma pieslēgšanai centralizētajām ūdensapgādes sistēmām vai centralizētajām kanalizācijas sistēmām.

Būtisku ietekmi uz dabas resursu izmantošanas ilgtspēju un pakalpojumu sniegšanas izmaksām atstāj ūdens zudumi ūdensapgādes inženiertīklos. Lai atbildīgi izmantotu dabas resursus un samazinātu izmaksas, Regulators veicinās ūdens zudumu samazināšanu ūdensapgādes inženiertīklos līdz ekonomiski un tehniski pamatotam ūdens zudumu līmenim.

3.5. Sdzīves atkritumu apsaimniekošana

Sdzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē Regulators regulē nešķirotu sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma sadzīves atkritumu poligonos sniegšanu (turpmāk – sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojums).

Samazināt sadzīves atkritumu apglabāšanu un veicināt aprites ekonomikas ieviešanu praksē ir viens no valsts atkritumu apsaimniekošanas nozares politikas galvenajiem mērķiem 2013.–2020.gada plānošanas periodā. Tāpēc, attīstoties dalītai atkritumu vākšanai un vietējām atkritumu pārstrādes iespējām, kā arī novēršot atkritumu rašanos jau to izcelsmes avotā, sadzīves atkritumu poligonos apglabāšanai pieņemtais sadzīves atkritumu daudzums ar katru gadu samazināsies.

Savukārt valsts klimata politika uzliek par pienākumu samazināt siltumnīcefekta gāzu emisiju apjomu, kas atkritumu apsaimniekošanas nozarē lielākoties rodas no tiešas atkritumu apglabāšanas uz zemes, anaerobā vidē sadaloties bioloģiski noārdāmajiem atkritumiem, un no atkritumiem neatgūtiem resursiem. Tāpēc patlaban 10 no 11 Latvijā esošo sadzīves atkritumu poligonu apsaimniekotājiem ir saņēmuši ES līdzfinansējumu šķirošanas līniju iegādei, lai nodrošinātu nešķirotu sadzīves atkritumu sagatavošanu apglabāšanai un no tiem atdalītu otrreizējās pārstrādes materiālus un bioloģiski noārdāmos atkritumus turpmākai pārstrādei un reģenerācijai. Saskaņā ar ES Direktīvas 1999/31/EK par atkritumu poligoniem prasībām līdz 2020.gadam jānodrošina, ka poligonos tiek apglabāti tikai 35% no 1995.gadā apglabātā bioloģiski noārdāmo atkritumu daudzuma, kā arī otrreizējai izmantošanai un pārstrādei jāgatavo vismaz 50% no sadzīves atkritumos esošajiem papīra, metāla, plastmasas un stikla atkritumiem.

ES atkritumu apsaimniekošanas prasību izpilde ir saistīta ar nozīmīgu investīciju ieplūšanu nozarē un komersantu pašu finanšu resursu piesaisti. Tāpēc jebkurš investīciju projekts sniegtā pakalpojuma kvalitātes uzlabošanai ir saistīts arī ar izmaksu palielinājumu, kas izskaidro pēdējos gados apstiprināto sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifu pieauguma tendenci. Tarifa augšupeju skaidro arī dabas resursu nodokļa par sadzīves atkritumu apglabāšanu izmaiņas, kas no 2018.gada ir 35 EUR/t, līdz 2020.gadā sasnies 50 EUR/t. Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu no 2018.gada 1.janvāra dabas resursu nodoklis par sadzīves atkritumu apglabāšanu jāiekļauj sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa aprēķinā atbilstoši Regulatora apstiprinātai aprēķina metodikai. Lai neveicinātu būtisku sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifa pieaugumu nākotnē, liela nozīme būs efektīvai esošās infrastruktūras un resursu izmantošanai. Būtiska nozīme būs valsts rīcībai esošo atkritumu apsaimniekošanas reģionu darbības efektivitātes un turpmāko attīstības iespēju (ilgtspējas) izvērtēšanā un optimizācijas pasākumu veikšanā. Reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru attīstība un uz atkritumu poligonu infrastruktūras bāzes nodrošināta arī citu neregulējamo atkritumu plūsmu apstrāde, pārstrāde un produktu iegūšana, kuriem ir augstāka tirgus vērtība, ļautu samazināt izmaksu slogu sabiedriskajam pakalpojumam.

Nereti darbības nodrošināšanai sadzīves atkritumu poligoni izmanto neregulētus ārpalpojumus, tajā skaitā nomā pamatlīdzekļus un iepērk atkritumu šķirošanas pakalpojumu vai citus ar atkritumu apstrādi saistītus pakalpojumus, kuru cena būtiski ietekmē tarifu. Lai nodrošinātu

sabiedrisko pakalpojumu lietotāju interešu aizstāvību, izvērtēšanai jābūt pieejamām visām izmaksām un ieņēmumiem, kas tiek iekļauti sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tarifā. Izmaksas vai ieņēmumi ir vērtējamas neatkarīgi no tā, vai tie rodas sadzīves atkritumu poligona apsaimniekotājam vai citai juridiskai personai, kura iesaistīta kaut vienā no sadzīves atkritumu apglabāšanas pakalpojuma tehnoloģiskā procesa posmiem, sniedzot ārpakalpojumu. Ekonomiski pamatotu tarifu nodrošināšanai jāattīsta tādi regulēšanas un tarifu izvērtēšanas principi, kas paaugstina atkritumu apglabāšanas komersantu motivāciju un atbildību par iepirkta pakalpojuma cenas atbilstību ekonomiski pamatotai cenai.

4. Regulatora stratēģiskās prioritātes

Lai virzītos uz Regulatora misijas un vīzijas realizāciju un Regulatora ierobežotos resursus izmantotu pēc iespējas efektīvāk, nosakot stratēģiskās prioritātes, Regulators veica visu Regulatora funkciju novērtēšanu, esošās situācijas analīzi un problēmu identificēšanu.

Balstoties uz ārējās vides, savu funkciju un iekšējo resursu novērtējumu, Regulators noteica stratēģiskās prioritātes 2018.–2021.gadam, kurām tiks piešķirti resursi to īstenošanai.

Regulatora funkcijas var iedalīt trīs prioritāros virzienos, kas aptver visas daudznozaru Regulatora funkcijas un atbilst sabiedrisko pakalpojumu lietotāju interesēm.

Regulatora uzdevums ir nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu pieejamību, infrastruktūras pieejamību sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vidū visās regulējamās nozarēs, sabiedrisko pakalpojumu tarifu/cenu atbilstību to ekonomiskajai vērtībai, kā arī sekmēt konkurenci, caurspīdību, pārskatāmību un informācijas pieejamību. Izvirzītie prioritārie virzieni ir savā starpā jādīdzsvaro, jo pārlietu liels uzsvars uz kādu no tiem var apdraudēt citu virzienu un mērķu sasniegšanu. Ar šo stratēģiju Regulators definē skaidras, saprotamas un līdzsvarotas prioritātes, kas vērstas uz ekonomiski pamatotām cenām, plašu pakalpojumu pieejamību un atbilstošu pakalpojumu kvalitāti.

Lai nodrošinātu regulāru, pārskatāmu un salīdzināmu informāciju par konkurences līmeni regulējamās sabiedrisko pakalpojumu jomās, Regulators ik gadu aprēķina un publicē elektronisko sakaru un pasta, enerģētikas, ūdenssaimniecības un sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozaru tirgus koncentrācijas līmeni, izmantojot Herfindāla-Hiršmana indeksu (HHI).

4.1. Pakalpojumu pieejamība un drošība

- 1) Uzlabota pakalpojumu pieejamība, nodrošinot ekonomisko pamatojumu un sekmējot pakalpojumu attīstību.
- 2) Atvieglota komersantu ienākšana tirgū, pārskatot nevajadzīgas barjeras Regulatora izdotajos normatīvajos aktos un rosinot atbilstošus pilnveidojumus tirgus noteikumos, kurus nosaka citas iestādes.
- 3) Uzlabota komersantu spēja sniegt pakalpojumus lietotājiem, nodrošinot komersantiem nediskriminējošu un pēc iespējas vienkāršotu piekļuvi infrastruktūrai, regulāri izvērtējot infrastruktūras lietošanas un piekļuves noteikumus.
- 4) Nodrošinātas lietotāju iespējas izvēlēties viņiem atbilstošu pakalpojuma sniedzēju, identificējot iespējamus trūkumus un rosinot atbilstošus pilnveidojumus tirgus noteikumos.
- 5) Pakalpojuma attīstība atbilstoši lietotāju pieprasījumam, uzraugot sistēmas operatoru darbības neitralitāti.

4.2. Ekonomiski pamatotas cenas

- 1) Efektīvāk izmantoti resursi:
 - pilnveidojot tarifu projektos ietverto izmaksu ekonomiskā pamatojuma izvērtēšanu. Izmaksu pamatojuma izvērtēšanā tiks izmantotas izmaksu salīdzināšanas metodes, tirgus references cenas un citas metodes, kas ļauj identificēt neefektīvu resursu izmantošanu sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā;
 - radot komersantiem ekonomiskos un juridiskos stimulus sniegt pakalpojumus pēc iespējas efektīvi un pēc iespējas augstā kvalitātē, ietverot atbilstošus ekonomiskos stimulus un motīvus tarifu metodikās tādā veidā, kas vienlaikus nodrošina ieguvumus gan lietotājiem, gan komersantiem;
 - radot komersantiem pieejamu ekonomiskās darbības telpu;
 - izvērtējot un pārskatot izmaksu attiecināšanu starp dažādu veidu pakalpojumiem un lietotāju grupām, kā arī pārskatot tarifu struktūras, lai samazinātu šķērssubsīdiju iespējas un novērstu nepareizus ekonomiskos signālus attiecībā uz pakalpojuma izvēli un infrastruktūras efektīvu izmantošanu.
- 2) Cenas tuvinātas faktiskām, ekonomiski pamatotām izmaksām, radot iespēju noteiktos gadījumos ieviest elastīgāku pieeju, piemērojot jaunus tarifus.
- 3) Tikai ekonomiski pamatotu kapitāla izmaksu iekļaušana tarifos, iekļaujot regulējamo aktīvu bāzē atbilstošu aktīvu vērtību un nosakot pamatotu kapitāla atdevi.
- 4) Lietotāju kvalitatīva iesaiste Regulatora tarifu lēmumu pieņemšanas procesos, nodrošinot sabiedrībai informācijas pieejamību.
- 5) Optimizētas infrastruktūras izmaksas, veicinot tīklu un infrastruktūras turētāju sadarbību attiecībā uz piekļuvi infrastruktūrai, kā arī veicinot optimālu infrastruktūras apsaimniekošanu.
- 6) Konkurētspējīgas cenas, reģionālā tirgus attīstība un pieaugoša likviditāte, sekmējot aktīvu un neierobežotu tirdzniecību Eiropas vienotā tirgus ietvaros, tajā skaitā turpinot darbu pie Baltijas valstu un Somijas vienotās dabasgāzes tirgus zonas izveides.

4.3. Atbilstoša kvalitāte

- 1) Efektīva konkurence, sniedzot sabiedrībai skaidru, ērti pieejamu, objektīvu informāciju par konkrētu komersantu sniegto pakalpojumu kvalitāti.
- 2) Pilnveidotas esošās un ieviestas jaunas pakalpojumu kvalitātes prasības.
- 3) Pilnveidoti un radīti jauni ekonomiskie un juridiskie stimuli.
- 4) Lietotājiem nodrošinātas iespējas saņemt pakalpojumu saprātīgā laikā par atbilstošām izmaksām – regulāri izvērtējot un pielāgojot sabiedrisko pakalpojumu saņemšanas nosacījumus.

5. Regulatora efektivitātes uzlabošana

Lai īstenotu stratēģiskās prioritātes, Regulators savā darbībā ievēros tādus pamatprincipus kā **stabilitāte, prognozējamība un pārskatāmība**.

Lai nodrošinātu konstruktīvu atgriezenisko saiti no ieinteresētajām pusēm, Regulators nodrošinās efektīvu ārējo sadarbību un komunikāciju, uzklusot priekšlikumus par Regulatora un dažādu regulējamo nozaru darbības uzlabošanu.

Stratēģijas ieviešanas laika posmā Regulators sasniegs šādus uzlabojumus:

- 1) uzlabota tirgus dalībnieku savstarpējā sadarbība un samazinātas neskaidrības un strīdu iespējamība, skaidrojot tirgus dalībniekiem (lietotājiem un komersantiem) to tiesības un pienākumus atvērta tirgus apstākļos;
- 2) uzlabota tirgus dalībnieku izpratne par tirgus darbību un iespējamiem pārkāpumiem, publicējot ar tirgus analīzi saistīto informāciju un sekmējot tirgus dalībnieku iesaisti pārkāpumu identificēšanā un novēršanā;
- 3) nodrošināta informācijas apmaiņa starp tirgus dalībniekiem, attīstot Regulatora kā tirgus komunikatora lomu;
- 4) uzlabota tirgus dalībnieku pieeja informācijai, veicot pastāvīgu tirgus datu iegūšanu, apstrādi un analīzi;
- 5) paaugstināta tirgus uzraudzības sistēmas efektivitāte elektronisko sakaru nozarē, attīstot Regulatora pakalpojumu kvalitātes kontroles sistēmas;
- 6) novērsti pārkāpumi elektroenerģijas, dabasgāzes, elektronisko sakaru un pasta tirgos, pārņemot pozitīvo praksi un sadarbojoties ar citu valstu regulatoriem un aģentūrām, kā arī nodrošinot Regulatoram pieeju tirgus informācijai, tajā skaitā Energoregulatoru sadarbības aģentūras (turpmāk – ACER), Eiropas elektronisko komunikāciju iestādes biroja (turpmāk – BEREC) datubāzēm;
- 7) samazināts administratīvais slogs sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem regulēšanas lietās, ieviešot efektīvākus informācijas apmaiņas rīkus;
- 8) lietotāju un tirgus dalībnieku kvalitatīva iesaiste Regulatora lēmumu pieņemšanas procesos;
- 9) efektīva komunikācija ar tirgus dalībniekiem – izstrādājot komunikācijas stratēģiju un uzlabojot Regulatora mājaslapas funkcionalitāti;
- 10) nodrošināta lietotājiem viegli pieejama informācija par iespējām saņemt sabiedriskos pakalpojumus, kā arī salīdzināt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju cenas;
- 11) darbinieku vienota izpratne par organizācijas mērķiem, misiju un vīziju, īstenojot iekšējās komunikācijas aktivitātes;
- 12) darbinieku kompetenču paaugstināšana un attīstība, apgūstot modernākās regulēšanas metodoloģijas, tajā skaitā apmeklējot Eiropas enerģētikas regulatoru

padomes (turpmāk – CEER) un Enerģētikas regulatoru reģionālās asociācijas (ERRA) sēdes, Florences Enerģētikas regulēšanas skolu un Elektronisko sakaru skolu, regulāri piedaloties darba grupās un semināros, kā arī uzlabojot komunikāciju, personālvadības, administrācijas, tehniskās un IT prasmes;

- 13) pārņemta labākā un jaunākā prakse regulēšanas un tirgus uzraudzības jautājumos, uzlabojot starptautisko sadarbību, sadarbojoties ar specializētām ES iestādēm, piemēram, ACER, BEREC, CEER, Eiropas pasta pakalpojumu regulatoru grupu (ERGP) u.c.;
- 14) uzlabota Regulatora IT sistēmas funkcionalitāte un samazinātas vidēja termiņa izmaksas, pakāpeniski integrējot atsevišķas IT sistēmas vienā, kā arī izstrādājot jaunus analītiskus moduļus tirgus monitorēšanai un analīzei.

Regulatora ikgadējais rīcības plāns, kā arī struktūrvienību un darbinieku individuālie mērķi un uzdevumi ir pakārtoti Regulatora stratēģijai. Izvirzīto prioritāšu virzienu īstenošana nodrošina stratēģiskā mērķa sasniegšanu.

Priekšsēdētājs

R. Irklis